Õiguskantsler

Liisa-Ly Pakosta
minister
Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 18.10.2026 nr 8-1/7547-1

Meie 10.11.2026 nr 18-2/262620/2609484

Haldusmenetluse seaduse ja Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu

Lugupeetud minister

Täname võimaluse eest anda arvamus haldusmenetluse seaduse ja Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta.

Eelnõu eesmärk parandada halduspraktika kvaliteeti ja tagada avalike ülesannete õiguspärane täitmine on iseenesest mõistetav. Õigusriigis peavad olema tõhusad võimalused reageerida olukordadele, kus haldusorgan jätab seadusest tulenevad kohustused täitmata või tegutseb õigusvastaselt. Samuti ei peaks isikud iga haldusmenetluses tekkinud puuduse kõrvaldamiseks pöörduma kohtusse.

Samas on küsitav, kas nende eesmärkide saavutamiseks on tingimata vajalik haldusjärelevalve korda muuta.

Eelnõu ei piirdu olemasolevate järelevalvevolituste täpsustamisega, vaid annab ministeeriumidele senisest avarama õiguse sekkuda teiste haldusorganite tegevusse, sealhulgas teha teatud juhtudel otsuseid nende asemel.

Seletuskirjas keskendutakse muudatuste eeldatavale positiivsele mõjule. Oluline on hinnata kavandatava lahenduse mõju tervikuna. Näiteks ei ole analüüsitud uue pädevusjaotuse korral järelevalveks vajaliku võimekuse olemasolu ning halduskoormuse kasvu haldusjärelevalve taotluste läbivaatamisel, haldusorgani tegevuse kontrollimisel, haldusjärelevalvest võrsunud vaidluste lahendamisel (sh kohtus) jne. Samuti vajab seletuskirjas selgitamist, kuidas tagatakse järelevalve objektiivsus ja erialane sõltumatus olukorras, kus ministeeriumil on konkreetse haldusasja tulemuse suhtes tugev valdkonnapoliitiline huvi.

Seaduseelnõuga kavandatavad muudatused (kohalike omavalitsuste tegevuse otstarbekuse hindamine) võivad ebaproportsionaalselt riivata kohalike omavalitsuste põhiseaduslikke tagatisi (vt ka Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi 06.11.2026 kirja).

Kuna muudatused eeldavad asutustes uute ülesannete ja tööprotsesside kujundamist, on küsitav kavatsus jõustada seadus üldises korras, ilma pikema ettevalmistusajata.

Seaduseelnõu seletuskirjas mainitakse, et põhiseaduslikke institutsioone ja neid teenindavaid asutusi (nt Riigikogu Kantselei, Õiguskantsleri Kantselei jne) haldusjärelevalvele reeglina ei allutata, v.a seaduses sätestatud erijuhtudel (lk 1-2). Seletuskiri ei ava, millised need seaduses sätestatud erijuhud on, millal on võimalik põhiseaduslikku institutsiooni allutada haldusjärelevalvele.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Olari Koppel
asetäitja-nõunik, õiguskantsleri kantselei direktor
õiguskantsleri ülesannetes

Ago Pelisaar, 6938407, ago.pelisaar@oiguskantsler.ee
Vallo Olle, 6938445, vallo.olle@oiguskantsler.ee
Kristel Lekko, 693 8443, kristel.lekko@oiguskantsler.ee